

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 14-05-1633 ד. נ' ד. (קטין) ואח'

בפני כב' סגן הנשיא, השופט אסף זגורי

בעניין ביטול או הפחתת מזונות הילדים:

1. נ.ד.

2. ש.ד.

התובע

מ.ד.

ע"י ב"כ עוה"ד לודמילה ז'וז'וליה מטעם הלשכה לסיוע משפטי

נגד

הנתבעת

ר.ד.

ע"י ב"כ עוה"ד אליק ביטר מטעם הלשכה לסיוע משפטי

פסק דין

נערה בגיל 16.5 שנים אינה מקיימת כל קשר עם אביה והוא עותר לפיכך לבטל חיובו במזונותיה - האם יש להיענות לתביעתו בחיוב?

א. התביעה:

1. בפניי תביעה לביטול דמי מזונות או לחילופין להפחתת דמי מזונות שהגיש מר מ.ד. (להלן: "האב") כנגד ילדיו הקטינים: נ.ד. (יליד 1996) וש.ד. (ילידת 1999) (להלן: "הקטינה") וזאת מחמת הטעם והטיעון, כי הילדים מרדנים ומסרבים לכל קשר עמו.

כבר בפתח התביעה יובהר כי בנם של הצדדים נ.ד. בגר והאב אינו מחוייב כיום במזונותיו ולכן ובהסכמת הצדדים ההתייחסות במסגרת פסק דין זה תהא למזונותיה של הקטינה ש.ד. בלבד.

ב. הרקע לחיוב הנוכחי במזונות הקטינה והסדרי שהות שנקבעו בעבר:

2. האב והגב' ר.ד. (להלן: "האם") התגרשו זמ"ז בחודש אוקטובר, 1999 לאחר שחתמו על הסכם גירושין בבית הדין הרבני.

3. במסגרת הסכם הגירושין הסדירו ההורים את המזונות (800 ₪ לחודש לכל קטין בצירוף הצמדה) ואת הסדרי הראייה בין האב לקטינה כמפורט בסעיף ה' להסכם:

"האב רשאי לראות את הילדים ולקחתם בימי ראשון שלישי וחמישי משעה 17:30 ועד השעה 19:00 התום הביקור עליו להחזירם לידי האם."

4. אין חולק, כי בפועל לא מתקיימים כל הסדרי ראייה ו/או שהות בין האב לקטינה מזה מספר שנים (לפחות כשלוש שנים). כאן המקום לציין, כי הסכסוך והטענות מוכרות לבית משפט זה כתוצאה מהתדיינות קודמת בתביעה להגדלת מזונות שנערכה והסתיימה לפני כשנה במסגרת תמ"ש 33847-03-13, במסגרתה גם פגשו בית המשפט ויחידת הסיוע בשני הילדים ובחנו כל דרך אפשרית לחידוש הקשר שלהם עם אביהם, כאשר אלה סירבו לכך בכל תוקף.

5. במסגרת פסק הדין שניתן ביום 12.08.13 בתמ"ש 33847-03-13 קבע בית המשפט, כי האב יישא בדמי מזונות בשיעור 800 ₪ עבור הקטינים ובנוסף תעבור לידי האם קצבת תלויים מהמל"ל שהיא בשיעור של כ-1,700 ₪ נוספים (חלקם של הילדים בקצבת הנכות של האב מכוח סעיף 200(ג)(2) לחוק הביטוח הלאומי, [נוסח משולב], התשנ"ה - 1995).

6. משבגר הילד נ.ד. ועבר את גיל 18 שנים עותר האב לבטל את החיוב שנותר בגין הילדה ש.ד. ומדובר בדמי המזונות בסך 400 ₪ בחודש בלבד (מעבר לקצבת התלויים שממילא לא תבוטל בפסק דין זה).

7. דיון ראשון התקיים ביום 09.09.14 בו התברר כי עדיין לא חודש כל קשר בין האב לקטינה על כן וכניסיון נוסף, הורה בית המשפט לעו"ס לסדרי דין לבחון אפשרות של חידוש הקשר בין האב לילדיו במרכז קשר שבלשכת הרווחה בנצרת עלית.

8. דיון נוסף התקיים ביום 15.06.15 ובסיומו ראיתי לנכון לא לומר נואש ולנסות לערוך מפגש בנוכחות בית המשפט ויחידת הסיוע בין הילדה לבין אביה והכל כאשר אמה מתחייבת כי תשכנע אותה לעשות כן. המפגש היה אמור להתקיים בחודש הקיץ אך ככל שנקפו הימים, התחוויר, כי הקטינה מתחמקת מפניות יחידת הסיוע ובסופו של יום התברר, כי היא עומדת בהתנגדותה הנחרצת לפגוש באב במסגרת שהוצעה על ידי בית המשפט (או בכל מסגרת אחרת).

ג. טענות האב:

9. טען האב, כי הקשר בינו לבין ילדיו נותק לחלוטין ביוזמתם וכל ניסיונותיו לשיקום הקשר נדחו על ידם באופן נחרץ.

10. הוסיף האב, כי הילדים דחו את כל ההזדמנויות שניתנו להם והתחמקו באופן עקבי מפגישות קשר או טיפול ולכן הינם בגדר ילדים מורדים.

11. בסיכומיו ציין האב, כי עסקינן בקטינה שהינה בת מעל 16 שנים אשר מבינה היטב את התנהגותה והשלכותיה ולפיכך עליה לקחת אחריות על מעשיה, שכן לא ייתכן לדבריו כי הקטינה תתנכר לו, תטרפד כל קשר עמו ומאידך תדרוש כי יזון אותה.

12. האב סבור כי בהיבט המשפטי לא חלה עליו כל חובה לזון הקטינה והפנה בהקשר זה לסעיף 9 לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות) התשי"ט-1959 ולפסיקה אשר קובעת, כי התנהגות מחפירה של קטין עלולה במקרים מסוימים לפטור מחובת מזונות.

ד. טענות האם :

13. בתורה טענה האם, כי לא ניתן לתלות כל אשם בקטינה, ואין לייחס לה מרדנות כלשהי ולפגוע במזונותיה מאחר שהנתק בינה לבין האב נובע בעטייה של התנהגותו כלפיהם כאשר ונסיבות היחסים המורכבים בין הצדדים מצביעות לטענתה בבירור על צידוק לסרבנות קשר.

14. כן ציינה האם, כי היא מבחינתה נקטה בכל האמצעים על מנת לסייע לאב לחדש הקשר עם ילדיו אולם חרף מאמציה ניסיונות אלו לא נשאו פרי.

15. האם עומדת על כך, כי דין התביעה להידחות גם מהטעם שמדובר למעשה בתביעה להפחתת מזונות כאשר לא חל שינוי נסיבות מהותי בין הצדדים ובטח שלא כזה היורד לשורש העניין אשר יש בו כדי להצדיק שינוי מפסק הדין אשר ניתן לפני כשנתיים בעניין מזונות הקטינה וכאשר גם אז היה נתק בין שני הילדים לבין הוריהם.

16. במסגרת הסיכומים התייחסה הנתבעת למצב המשפטי החל על ביטול דמי מזונות לקטינים וסברה, כי המקרה הנוכחי אינו עומד בקריטריונים המצדיקים החלטה להפסקת מזונות.

ה. תסקירי הסעד :

17. תסקירי הסעד שהוגשו בהליך הקודם ובהליך הנוכחי שופכים אור על מידת התנגדות שני הילדים בכלל והקטינה בפרט קיום קשר עם האב.

18. אפתח בציטוט מתוך תסקיר מיום 21.05.12 אודות מפגש בין הקטינה ואחיה לבין האב :

"בעת המפגש, התפרצה ש.ד. על אביה ותקפה את כל ניסיונותיו להבינם באשר למניעים לניתוק. כל מאמציו של האב להכיל כעסיה של הבת ולהגיב באופן מותאם כשלו. כאשר סיימה ש.ד. להסביר את כעסיה עזבו שני האחים את המפגש בכעס ואמרו כי ביצעו את המוטל עליהם ואין בכוונתם לשוב ולפגוש אותו.

בשיחה עמם בנוכחות עמם, הוסבר לש.ד. ולנ.ד. כי למעשה לא ניתנה לאב האפשרות להסביר עצמו וראוי לערוך מפגש נוסף על מנת לנסות לרכז האווירה. **כאמור הילדים התנגדו נחרצות לאפשרות זו בטענה כי מדובר בהליך מיותר. אף ניסיונותיה של האם לשכנעם לא הועילו.**

לאחר המפגש הסביר האב כי הינו מתקשה לשאת את העובדה כי ילדיו "נאלצים" לפגוש אותו. **מוכן לעשות ככל הנדרש לשיפור הקשר באופן אשר יטיב איתם. אי לכך ביקש להשתלב בהדרכת הורים הניתנת באגפנו.** (ההדגשה שלי א.ז).

19. בתסקיר נוסף מיום 30.11.14 ניתחה העו"ס לסדרי דין את מידת השפעת האם על הפסקת הקשר בין הקטינה לבין אביה באומרה:

"ניכר אצל הקטינה חוסר אמביוולנטיות באשר לשני הוריה כך שהיא רואה את השלילי בלבד באביה ואת החיובי בלבד באמה, העדר רגשות אשם, התפשטות התייחסותה העוינת ניכרת בתחומים נוספים בחייה .. מהיכרות מעמיקה עם המשפחה נראה כי הנתבעת לא הציבה גבולות ברורים בעניין הקשר עם התובע. יחד עם זאת בשלב זה ברור, כי תרומת הקטינה לניכור עולה על השפעת הנתבעת באשר לקשר עם התובע. ככל הנראה תסמונת זו מאפיינת את התנהלות הקטינה מזה שנים ונזקיה ניכרים בקשריה עם שני הוריה וכן בהתפתחותה הרגשית והקוגניטיבית"

יחד עם זאת, גם האב לא חף מטעויות בהתנהלותו בסוגיית חידוש הקשר וכך נרשם לגבי חלקו באותו תסקיר :

"בניגוד למקרים אחרים בהם סרבנות הקשר הינה תוצאה ישירה של הסטת ההורה השני במקרה זה נראה כי התנהלות התובע הינה הגורם המרכזי לסירוב הקטינה לקשר. כהוכחה לכך בעת שהוצע לו קשר הדרגתי סירב בתוקף ודרש כי הקשר יתקיים כדרכו."

20. בתסקיר סעד משלים שהתקבל ביום 15.03.15, נכתב בסיכום :

"לסיכום התהליך שנעשה עד כה נראה, **כי הפער בין התובע לקטינה גדל עקב התבצרות כל אחד מהם בעמדתו. על פי התרשמותנו פער זה יתעצם כל עוד לא תהא הכרעה בעניינם המשפטי.** במידה והיו נראים סימנים לחידוש הקשר עם הקטינה כעת ניתן היה לקיים מפגש משותף וכך ניתן היה להעריך את מידת מסוגלות הקטינה והתובע להימצא בקשר. אולם קיים קושי לפי שעה להעריך באיזה שלב ניתן יהיה לממש מטרה זו. במקביל יכולתו של התובע להכיל מצב זה (בשעה שלא הוכרע הדין) פוחתת. להערכתנו, היעדר מסוגלותו להכיל תהליך ממושך זה למול סרבנותה של הקטינה לקשר כעת יסלים את ניכורה ההורי כלפיו וימזער משמעותית את הסיכוי לקשר."

21. חשוב לציין, כי מעבר לסרבנות הקשר הכללית של הקטינה עם אביה, הנובעת מכעסיה של התנהלותו בעבר מולה, קיימת בוושה של ממש בקרב הקטינה באביה וחשש שמא הוא יראה עמה ברבים וכך יביישה. אמה של הקטינה אמרה באחד הדיונים, כי הקטינה אף מודעת לעתירת האב לביטול החיוב במזונות בשל היעדר הקשר ואין הדבר מניע אותה לחידוש קשר והיא אף אמרה לאם כי מבחינתה, תצא לעבוד ולהשיג מזונותיה בעצמה ובלבד שלא תהיה מחוייב לפגוש באביה.

22. ככל שהקטינה מתבגרת יותר, כך גם עניינים אלה הקשורים בתדמית של הקשר שלה עם האב הופכים חשובים יותר עבורה. מנגד, ככל שהיא מתבגרת, כך גם גוברת הציפייה ממנה לגלות בגרות והבנה לנוקי היעדר הקשר ויכולת הבנת האחר. בהקשר זה, אין ספק כי קיימת אכזבה רבה מהקטינה.

23. חרף ואולי בשל כל אלה ולאחר שבית המשפט נפגש עם הקטינה בהליך הקודם וכאשר אמה טוענת לאורך כל הדרך כי היא פועלת לעודד הקטינה לקשר עם האב, הציע בית המשפט במסגרת הדיון האחרון שנערך בתובענה זו, כי ייעשה ניסיון למפגש חד פעמי בין הקטינה ואביה בסיוע בית המשפט עצמו ובנוכחותו. האם סברה שמדובר ברעיון טוב שיוכל להשקיט חששותיה של הקטינה ולנסוך בה בטחון וקיבלה ההצעה. המפגש היה אמור להיות מתואם באמצעות יחידת הסיוע, אך הוא לא צלח בשל סירובה של הקטינה לשתף פעולה. נכון להיום, אין קשר לקטינה עם אביה וככל הנראה גם לא יהיה.

ה. המתווה המשפטי:

24. ההלכה הפסוקה דנה מספר רב של פעמים בטענות לביטול או הפחתת מזונות של ילדים בגין מרדנות. הדברים סוכמו היטב במסגרת פסק דינו של כב' השופט רובינשטיין ברע"א 3761/10, פלוני נ' פלונית ואח' (פורסם במאגרים, ניתן ביום 15/7/10) ולמעשה עיקריהם הוא זה:

- א. קיימת אפשרות להפחית או לשלול מזונות של ילד קטין בשל סרבנות קשר.
- ב. בית המשפט יבחר באפשרות זו של הפחתת מזונות או שלילתם כצעד חריג ובמשורה, כאשר הכלל הוא סיפוק מזונות הילד.
- ג. כאשר מדובר בחיוב של יהודי, והחיוב הוא מדין צדקה (קרי לאחר גיל 6 שנים), קרי לא מדובר בחיוב מוחלט מעיקר הדיון, קיים שיקול דעת נרחב יותר לבית המשפט.

25. חברי, כב' סגן הנשיא, השופט נפתלי שילה נדרש אף הוא לניתוח הסוגייה במסגרת בתמ"ש (ת"א) 43572-12-10 פלוני נ' אלמוניות, (5/4/13), פורסם במאגרים), וכך סיכם העקרונות והשיקולים שעלינו לבחון בשאלה בפנינו:

א. ביטול מזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת המזונות.

ב. האם סרבנות הקשר נובעת אך ורק מרצונו האמיתי והעצמאי של הילד או שקיימת אשמה מצד האב למצב זה או אשמה מצד האם?

ג. האם האב נקט בכל הפעולות והמאמצים הנדרשים לצורך חידוש הקשר לרבות בפן הכלכלי כגון מימון הטיפול?

ד. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר?

ה. מה תהיה השפעת ביטול המזונות על אפשרות קיומו הסביר של הקטין.

26. על כל אלה הייתי מוסיף משלי ואומר, כי לאור העובדה שמטרת המשפט הינה תמיד להשאיר פתח לקשר או חידוש קשר בין הורה לבין ילדו, הנכון הוא לשנות מטבע הלשון בתביעות אלו כך ששמן יהיה "תביעות לביטול אכיפת חיוב במזונות". זאת בייחוד, מקום שהחיוב בחזונות הוא מכוח חיוב חוזי (הסכם הגירושין) ובשים לב גם להוראת סעיף 3(4) לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התש"ל - 1970 הקובעת:

"הנפגע זכאי לאכיפת החוזה, זולת אם נתקיימה אחת מאלה:

(1) ....;

(2) ...;

(3) ...;

(4) אכיפת החוזה היא בלתי-צודקת בנסיבות הענין."

ניתן לכאורה לטעון, כי כל חיוב חוזי במזונות כולל בתוכו, חיוב של ההורה האחר לא למנוע קשר בין הקטין לבניו. אך האם מקום שלא נאמר דבר בהסכם הגירושין, ניתן לקרוא תנאי מפסיק לחיוב במזונות, מקום שהקטין

בוחר שלא להיות בקשר עם ההורה? מסופקני. ויחד עם זאת, על חיוב חוזי חלים דיני התרופות החוזיים ומקום שאין קשר בין קטין להורהו ובית המשפט סבור כי המשך אכיפת החיוב החוזי לא תהא צודקת, יוכל להושיט סעד מתאים. ביטול אכיפת החיוב החוזי תהא איפוא תמיד זמנית בנסיבות של הפסקת קשר וזאת כל עוד לא מתקיים קשר כאמור בעטיה של "המרדנות" של הקטין.

מזיגת העובדות על הדין בנסיבות המקרה דן מביאתני למסקנה כי הנכון והצודק הוא להיענות לתביעה בחיוב ולקבוע כי המשך אכיפת פסק הדין למזונות הקטינה אינו צודק עוד והכל מהטעמים הבאים:

26.1. האם מדובר במקרה בו נדרשת הפסקת החיוב או שניתן לשקול קיום

חלופה מתונה יותר?

הקטינה בגיל 16.5 שנים. החיוב במזונותיה אמור לפקוע לכאורה בעוד כשנה וחצי. מזה כשנתיים מתנהלים הליכים בבית משפט זה בעניין חידוש הקשר ללא תועלת. כאשר בהליך קודם נדחתה התביעה להפחתת מזונות לא מצאנו, כי נקיטה באותה חלופה "מתונה" הביא לחידוש הקשר. נהפוך הוא, הסרבנות הלכה והתעצמה.

אוסף בהקשר זה עוד, כי החיוב במזונות הוא מינורי (400 ₪ בחודש), כאשר היתרה משולמת על ידי המל"ל מכוח זכאותה של הקטינה מכוח סעיף 200(ג)(2) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה - 1995. זכאותה הקטינה ואמה לקבל חלקם בקצבת התלויים של האב, אינה פוגעת או נפגמת בשל היעדר קשר לפי אותו חוק. על כן שלילת תשלום הפרש המזונות (כ-400 ₪), דווקא היא יכולה להיחשב כחלופה מתונה בנסיבות העניין.

26.2. מכל מקום, ברור לבית המשפט, כי מדובר בנסיבות של ניתוק קשר מוחלט,

קטינה שמתביישת באביה ובקשר עמו ואינה מעוניינת בחידושו בשום אופן ו/או דרך. נחרצות סרבנות הקשר מובילה למסקנה, כי גם בחינת חלופה מתונה אחרת כגון הפקדת דמי המזונות בנאמנות עד לחידוש הקשר לא תסייע ותועיל. בהקשר זה, לוקח בית המשפט בחשבון גם את מצבו הכלכלי הקשה של האב ועובדת הולדת ילדים נוספים.

מההורים

אין ספק בענייננו, כי הדבר נובע מרצונה של הקטינה. רצונה הוא מובהק והובא במישרין במפגשה עם בית המשפט במסגרת ההליך הקודם והוא מצא ביטוי גם בתסקיר מיום 30.11.14 :

”כל הניסיונות שנערכו על ידי ועל ידי אמה הנתבעת להסביר לקטינה כי יוטלו הגבלות על הקשר כשלו, והיא מצדה התבצרה בעמדתה כי אינה מוכנה לקשר ואינה מעוניינת בנוכחות אביה בחייה.”

אמנם באחד התסקירים כפי שצוטט לעיל נכתב, כי גם לאב תרומה משמעותית בניתוק הקשר. יחד עם זאת מאז אותו תסקיר ניתנו לקטינה מספר הזדמנויות לחידוש הקשר עמו, כאשר האב היה מוכן לנקוט כל פעולה שיידרש לשם חידוש הקשר ובכלל זה הדרכה הורית, טיפול מקצועי ואף הנמכת ציפיות למפגשים קצרים, מובנים ומעטים אך, מנגד הקטינה לא שיתפה כאמור כל פעולה וסירבה בתוקף לחידוש הקשר עמו ואף סירבה להגיע ולו למפגש אחד ביחידת הסיוע במעמד בית המשפט.

תרומת האב לניתוק הקשר קשורה יותר להתנהלותו מול הקטינה כאשר הייתה בגילאים 11-12. מאז האב למעשה לא בקשר כלל עם הקטינה. נכון שציפיותיו בהליכים הנוכחיים לקימום הקשר היו ציפיות שאינן תואמות המציאות וניכר הקושי להבין ללבה של הקטינה. אך כאשר בית המשפט ערך ”תיאום ציפיות” עם האב, הוא היה נכון לכוונון מחדש של שאיפות לעניין מסגרת הקשר. הוא היה נכון לטיפול, להדרכה, להגעה ליח”ס ולמרכז הקשר. הקטינה לאו. בכל הנוגע לתרומת האם, גם כאן, התרומה היא מינורית באופן יחסי והיא נוגעת לעבר. מדובר באם שככל הנראה לא גילתה סמכות הורית מובהקת בכל הנוגע לקיום קשר של הקטינה עם אביה. ייתכן גם שהזדהתה עם תחושת הבושה של הקטינה מאביה. עם זאת, במהלך כל ההליכים שהתנהלו בשנתיים האחרונות, הרושם הוא מאם שבאמת ובתמים פעלה לשכנע את בתה לחדש הקשר, אך ללא הצלחה. דומה כי מבנה היחסים במשפחה הוא גם אחד ההסברים להיעדר הקשר; הקטינה הינה נערה דעתנית העומדת על דעתה. ככל הנראה תופעה זו קיימת בקרבה כבר מלפני שנים מספר ואינה קשורה רק לגילה הכרונולוגי, אלא להיעדר סמכות הורית מובהקת בענין זה מצד האם. עם זאת, אין מדובר במקרה שניתן לבוא

בטענה כלפי האם כי הסיתה הקטינה, כי מנעה קשר או כי לא עודדה אותו באופן אקטיבי.

26.4. האם נקט האב בכל המאמצים הנדרשים לחידוש הקשר?

דומה כי במקרה הנדון ובפרט מיום הגשת תביעה זו ועוד קודם לכן, פעל האב בכל דרך כדי לשקם את הקשר. התובע הלך למפגש עם כל גורם אליו נשלח, אך בהעדר שיתוף פעולה מצד הנתבעת לא צלח הדבר בידו.

בעדותו בפניי, מסר האב בעניין זה:

"אחרי שהיא ביקשה ספייס, לקחתי את הספייס וביקשתי מהעו"ס להדריך אותי. אני לא הרמתי ידיים ולא מרים ידיים, היא הדם שלי..."(ראה עמוד 8 שורות 24-25 לפרוטוקול).

ובהמשך מסר האב:

"אני מוכן לתת להם יותר מסך של 400 ₪. רק שיבואו לומר לי שלום ולתת לי חיבוק"(ראה עמוד 9 שורה 22 לפרוטוקול).

עוד קודם לכן ובדיון שהתקיים ביום 09.09.14 מסר האב:

"הילדים הם איבר מאיברי, לא יכול לדחות אותם. ברגש שהילד מכיר בי כהורה, אין איך להתנער מזה ולא להיות חיובי כלפי זה. אני כל הזמן הסכמתי להדרכה הורית..."(ראה עמוד 3 שורות 15-16 לפרוטוקול).

הרושם המתקבל הוא, כי לאחר כוונון הציפיות בדיון האחרון, אכן מדובר במקרה שבו האב נכון היה לשתף פעולה, להשקיע בטיפול ואף להנמיך שאיפותיו מבחינת טיב הקשר החזוי עם בתו, אך הכל ללא הועיל.

26.5. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר?

התשובה לשאלה זו טמונה לטעמי בעובדת היעדר כל קשר בין האב לבין הבן הבכור שמשרת שירות צבאי. גם עם קטין זה נפגש בית המשפט בהליך הקודם ועלה, כי קיים סירוב עמוק לקשר עם האב ולמעורבות בחייו. הזמן עבר חלף לו. בשעתו היה הקטין בפנימייה צבאית, היום הוא כבר אינו קטין ומשרת בצבא. וקשר - אין.

אמנם כל ילד הוא עולם בפני עצמו, אך בכל הנוגע להיעדר הקשר, שני הילדים של התובע מגלים ניכור וסירוב מוחלט לקשר עם האב. שניהם דעתניים באותה מידה ושניהם לא שינו מעמדתם מאז ההליך הקודם שגם בגדרו היתה עתירה לביטול או הפחתת חיוב במזונותיהם. רוצה לומר, כי לא ביטול החיוב במזונות יסכל חידוש קשר עם האב ולמעשה, הרושם השיפוטי הוא שאין בכך כדי להעלות או להוריד בכל הנוגע לאפשרות חידוש הקשר. כהערת אגב בסעיף זה אציין כי האב הצהיר לפרוטוקול, כי אילו הקשר היה מתחדש, היה נכון לשלם יותר מזונות ממה שמחוייב ובית המשפט מקבל דבריו אלו (הקטינה מוזמת לבחון אותם).

26.6. מה תהיה השפעת הפסקת החיוב על קיומה הסביר של הקטינה?

בנסיבות המקרה דנן, דמי המזונות מורכבים מתשלום של האב בסך 400 ₪ בחודש ועוד כ-860 ₪ שמשולמים לאם בגין חלקה של הקטינה בקצבת התלויים/נכות של האב. דווקא בשל העובדה שהאב מחוייב במישרין בסכום נמוך ביותר, והגם שמצבה הכלכלי של האם אינו שפיר, הרי שביטול החיוב הישיר שמשלם האב בגין המזונות, לא יכריע מצבה הכלכלי של הקטינה או של אמה. אומר בהקשר זה, כי הקטינה עצמה הצהירה בפני אמה, כי היא מוכנה לצאת ולעבוד ולהרוויח סכום זה בעצמה ובלבד שלא תידרש לחידוש הקשר כתנאי לחיוב במזונות. לכך יש להוסיף העובדה כי תקופת התשלומים העתידיים בגין המזונות הינה קצרה ביותר.

27. **שאלת שינוי הנסיבות:** אמנם כן, צודקת האם, כי תביעה לביטול או הפחתת מזונות היא תביעה הצריכה לגבור על מחסום שאלת "שינוי נסיבות מהותי".

27.1 בפסק דיני בתמ"ש (נצ') 17732-07-12 י.א. נ' ח.ק.א., (6/1/13), פורסם (בנבו), פירטתי ריכוז תנאי הפסיקה המדריכים את השופט הנדרש לתביעה להקטנת מזונות (הרעה כלכלית כללית במצב החייב

במזונות, אכיפת הפסק אינה צודקת עוד, הותרת מינימום לקיום אנושי מינימלי, לאחר מיצוי פוטנציאל השתכרות, תם לב וניקיון כפיים, הוכחת שינוי הנסיבות במידת הוכחה מוגברת, התחשבות בשיקולים של דין אך גם של צדק והגינות).

27.2. לטעמי, כאשר מדובר בתביעות להפחתת או ביטול מזונות בשל סרבנות קשר או מרדנות, שינוי הנסיבות צריך להיבחן באופן שונה מדיון בתביעה להפחתת מזונות בשל הרעה במצב כלכלי. בתביעה לביטול אכיפת חיוב במזונות קטין בשל ניתוק קשר, עיקר ההדגשה הוא על סוגיית הקשר בין ההורה המנוכר לבין הקטין וככל שנקבעת "מרדנות" של הילד שאינה מוצדקת צריכה משקולת זו לגבור על משקולת המצב הכלכלי של החייב במזונות, בייחוד מקום שלא חל שינוי לטובה במצבו של ההורה החב במזונות.

27.3. הוא הדין לעניין השיקול של אכיפה בלתי צודקת של פסק הדין. אם בעת הדיון בתביעה הקודמת, קובע בית המשפט חיוב במזונות כלשהו וכבר אז לא מתקיים קשר וחולפים הזמנים ועולה, כי עדיין לא מתקיים קשר כאמור בין הקטין לבין הילד, הרי הדבר מתיישב עם המדרג שיש לנהוג לפי הנחיות הפסיקה בדבר מציאת דרך מתונה יותר זולת הפסקת החיוב במזונות. שכן, מתקיים חיוב במזונות תקופת מה הגם שאין קשר בין האב לבין הקטין, אך אם גם לאחר חלוף הזמן לא חל שינוי בעמדת הילד, ומדובר כבר בנער בוגר, וכאשר ההורה המנוכר מסכים מצדו לכל דרכי הטיפול, ניתן לבחון את תביעתו החדשה של אותו הורה ולקבוע כי אכן אכיפת פסק הדין למזונות הפכה לבלתי צודקת. קביעה שכזו מתיישבת היטב עם מערכת הנסיבות ועם ההקשר. החיוב במזונות כלפי הילד שריר וקיים. אכיפתו הופכת לבלתי הוגנת וצודקת ולכן תופסק.

27.4. בחינת חיוב במזונות קטינים עם קשירת קשר לסוגיית הקשר ביניהם לבין ההורה החב במזונות, תוך שינוי מטבע הלשון תביא תדיר לתוצאה שהיא זמנית אך נמשכת כל עוד מתקיימת מערכת נסיבות של ניתוק קשר המצדיק ביטול אכיפת החיוב או אי אכיפתו במלואו. הדבר מתיישב היטב עם הדיבור "שינוי נסיבות" גם בעתיד לבוא.

27.5. שינוי מטבע הלשון "מביטול חיוב במזונות ילד" "לביטול אכיפת תשלום המזונות" אף מותיר פתח של תקווה לצדדים, שמא יחודש הקשר בעתיד - שאז גם ניתן יהיה לעתור לחידוש אכיפת תשלומי המזונות. הדיבור "ביטול חיוב במזונות" הוא דראסטי מדי ולמלים, כך למדנו, יש משמעות והשלכה על יחסים ומעשים.

ו. סיכום ותוצאה:

28. נסיבות המקרה שבפניי הן נסיבות שבהן הפכה אכיפת הסכם המזונות המקורי ופסק הדין שאישר אותו לבלתי מוצדקים והגונים מבחינת האב.

29. נשקלו כל החלופות ולא מצאתי, כי יש חלופה לביטול אכיפת החיוב בתשלום המזונות במקרה דנן.

30. נסיבות המקרה הן כאלה שבהן, ביטול אכיפת החיוב במזונות לא יביא להרעה משמעותית במצבה של האם או של הקטינה, כאשר גם ללא חיוב בדמי מזונות תמשיך אם הקטינה לקבל מהמוסד לביטוח לאומי קצבת התלויים לפי סעיף 200(ג)(2) לחוק הביטוח הלאומי, [נוסח משולב] התשנ"ה - 1995. אלמלא קצבה זו, ייתכן והתוצאה הייתה שונה.

31. לאור כל אלה, אני מבטל למפרע אכיפת חיוב התובע במזונות הקטינה וזאת למפרע, החל ממועד הגשת התביעה 1/5/14.

32. בנסיבות בהן הצדדים מיוצגים בידי הלשכה לסיוע משפטי וכאשר לא מצאתי להטיל האחריות בהיעדר הקשר בין התובע לבין בתו, לפתחה של האם, לפחות לא באופן עיקרי ומכוון, אין צו להוצאות.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן היום, יום רביעי ט"ו בחשוון התשע"ו, 28 באוקטובר 2015, בהעדר הצדדים.

אסף זגורי, שופט
סגן הנשיא לענייני משפחה